

учнів, він зробив такі висновки: учні недостатньо послідовно передають ознаки об'єкта, не виділяють абзаци, обмежують описи одними твердженнями, без потрібної доказовості встановлюють граматичні зв'язки між реченнями та порушують логічні зв'язки між думками.

Відомий український вчений, фахівець зі спеціальної методики навчання розумово відсталих учнів української мови Т.К.Ульянова зазначала, що мовлення – це діяльність людини, основними функціями якої є спілкування і повідомлення. Вона стверджувала, що розвиток мовленнєвої діяльності вимагає створення певних умов, серед яких обов'язковими є: потреба висловлювання; наявність змісту; озброєння мовленнєвими засобами; створення мовленнєвого середовища.

Т.К.Ульянова рекомендувала проводити роботу з розвитку мовлення на всіх уроках з мови. Вона стверджувала, що під час читання літературних творів та їх аналізу учні набувають навичку вдумуватися в зміст, а разом з тим засвоюють нові слова і звороти мовлення. Вивчення граматики допомагає зрозуміти основні закономірності рідної мови і вірно висловлювати свої думки в усній і писемній формах.

Т.К.Ульянова зазначала, що найбільш складною формою мовленнєвої діяльності є самостійне зв'язне писемне мовлення, тобто переказ тексту і написання творів.

Проблемою розвитку зв'язного мовлення займалася А.К.Аксенова. вона вказує на серйозні недоліки як з синтаксичного так і з лексичного боку мовлення розумово відсталих учнів, які невірно розуміють слова і неправильно їх використовують. А.К.Аксенова зазначає, що діти можуть назвати одним словом предмети, які зовні схожі. Нею виділяється патологічна розбіжність між пасивним і активним словником учнів. На її думку різниця між словами, які дитина знає і тими, які вживає в мовленні – це прояв низького рівня розвитку її мислення.

Отже, аналіз спеціальної психолого-педагогічної та навчально-методичної літератури дозволяє зробити наступні висновки:

1. Однією з основних причин значної затримки у формуванні мовлення і мислення в розумово відсталих учнів є загальне недорозвинення всього спектру вищих психічних функцій в цілому, що призводить до значних змін і затримки розумового розвитку. Наслідком цього є значне запізнення розвитку фонематичного слуху.

2. Загальне недорозвинення моторики, характерне для розумово відсталих учнів, негативно позначається на розвитку мовлення, через ускладнення ознайомлення з навколишнім світом і набуття уявлення про нього.

3. Труднощі у користуванні зв'язним мовленням продиктовані недостатньою сформованістю діалогу, що заважає розвитку зв'язного усного викладу думок у учнів. При цьому їх висловлювання мають фрагментарний характер, складаються з частин, логічно не пов'язаних між собою.

4. Мовлення, як відмічають психологи і педагоги може правильно і ефективно розвиватись лише тоді, коли розумово відсталі учні дістають безпосередні відчуття від предметів і явищ навколишньої дійсності. Найбільш ефективно і повно вони можуть здобувати відомості про предмети і явища на спеціальних уроках з розвитку мовлення в процесі вивчення предметів навколишньої дійсності (предметні уроки). Ці уроки мають велике освітнє, виховне і корекційне значення для розумово відсталих учнів. На предметних уроках вони знайомляться з навколишнім середовищем, працею людей, вивчають предмети, розглядають їх, спостерігають за ними, проводять з ними досліді, засвоюючи при цьому спектр понять і відповідний ним словник, потрібні словосполучення, типові фрази.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Аксенова А.К. Развитие связной письменной речи умственно отсталых учащихся: Коррекционно-развивающая направленность обучения и воспитания умственно отсталых детей/ А.К.Аксенова/ Под ред.Петровой М.Н.- М.: Просвещение, 1983.- 245 с.
2. Выготский Л.С. Воображение и творчество в детском возрасте/ Л.С.Выготский/. М., 1967, с.40.
3. Жинкин Н.И. Развитие письменной речи учащихся 3-7 классов/ Н.И.Жинкин/.- Известия АПН РСФСР. М., вып.78.-130 с.
4. Основы методики русского языка в 4-8 классах: Пособие для учителя / Под ред. А.В.Текучева и др.- 2- изд., перераб.- М.: Просвещение, 1983.- 287 с.
5. Ульянова Т.К. Методика викладання граматики і розвитку мовлення учнів допоміжної школи /Т.К.Ульянова/. Навч.посібник.- К.: КДПІ, 1990.- 96 с.

УДК 376.1-056.37:811.161.2

ІННОВАЦІЙНІ ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В СТАРШИХ КЛАСАХ СПЕЦІАЛЬНОЇ ШКОЛИ

Боряк О.В.
кандидат педагогічних наук,
Білоножко О.М.
СумДПУ імені А.С.Макаренка

У статті надане теоретичне обґрунтування інноваційним формам навчання на уроках української мови в старших класах спеціальної школи. Зроблена спроба з'ясувати рівень розробки досліджуваної проблеми у педагогічній, спеціальній, науковій та методичній літературі. Висвітлений стан впровадження інноваційних форм організації навчання в спеціальній школі на сучасному етапі розвитку освіти. Охарактеризовані інноваційні форми навчання та обґрунтована

доцільність їх застосування на уроках української мови в старших класах спеціальної школи.

В статті дано теоретичне обґрунтування інноваційних форм навчання на уроках української мови в старших класах спеціальної школи. Сделана попытка визначити рівень розвитку досліджуваної проблеми в педагогічній, спеціальній, науковій та методичній літературі. Розкрито стан використання інноваційних форм організації навчання в спеціальній школі на сучасному етапі розвитку освіти. Охарактеризовані інноваційні форми навчання та обґрунтовано цілісність їх застосування на уроках української мови в старших класах спеціальної школи.

The article determines the theoretical justification of innovative forms of learning the lessons of the Ukrainian language in high school, special school. An attempt was made to determine the level of development of the investigated problems in teaching, special, scientific and methodological literature. Open state for innovative forms of training in a special school at the present stage of development of education. Characterized by innovative forms of teaching and the expediency of their use of the Ukrainian language in class in high school, special school.

Ключові слова: інноваційні форми навчання, діти з вадами інтелектуального розвитку, спеціальна школа.

Ключевые слова: инновационные формы обучения, дети с нарушениями интеллектуального развития, специальная школа.

Keywords: innovative forms, children with intellectual psychological development.

На сучасному етапі розвитку освіти набуває актуальності питання щодо вдосконалення навчально-виховного процесу в загальноосвітніх закладах. Зокрема це стосується форм та методів навчання, які є домінуючими протягом тривалого часу. Провідними завданнями сучасної школи стає удосконалення навчального процесу, що сприятиме розкриттю потенціалу всіх учасників навчально-педагогічної діяльності, надання їм можливостей прояву творчих здібностей. Вирішення цих завдань неможливе без нововведень, у зв'язку з чим розробляються і впроваджуються інноваційні форми та методи навчання, які потребують глибокого наукового та теоретичного осмислення [1, с.12].

У спеціальних дослідженнях неодноразово розглядалася проблема вивчення української мови дітьми з вадами інтелектуального розвитку (Л.С. Вавіна, В.Я. Василевська, М.Ф. Гнезділов, Н.П. Кравець, Н.Г. Морозова, З.М. Смирнова, Н.К. Сорокіна, Н.В. Сосєдова, Т.К. Ульянова), однак майже всі вони стосувалися методики викладання предмету. Питанням розробки та впровадження нестандартних уроків присвячені роботи В.І. Андреева, І.Я. Лернера, Б.Т. Ліхачова, М.Н. Скаткіної З.М. Смирнової, Н.К. Сорокіної.

Зміна ролі освіти в суспільстві обумовила впровадження інноваційних процесів. Із соціально пасивної, рутинної освіти стає активною. Актуалізується освітній потенціал. Раніше безумовним орієнтиром освіти було формування знань, навичок, інформаційних та соціальних умінь, які б могли забезпечити готовність до життя, здатність особистості пристосуватись до суспільних обставин. На сучасному етапі освіта все більше орієнтується на технології та способи впливу саме на особистість, що створює забезпечення балансу між соціальними та індивідуальними потребами, що активує механізми саморозвитку, самовдосконалення, самоосвіти, забезпечують готовність особистості до реалізації власної індивідуальності в суспільстві [2].

Багато освітніх закладів почали вводити інноваційні елементи в навчально-педагогічну діяльність, застосовувати новітні форми навчання: інноваційні методи, нестандартні уроки. Але практика перетворень і змін зіткнулася з серйозними протиріччями між явними потребами в швидкому розвитку і невмінням педагогів це правильно і якісно робити. Щоб навчитись грамотно розвивати освіту (середню її ланку), потрібно вільно орієнтуватися в таких поняттях, як «нове», «новаторство», «інновація», «інноваційні процеси, форми, методи», які досить непрості та неоднозначні [4].

Нововведення, або інновації характерні для будь-якої професійної діяльності і тому природно стають предметом вивчення, аналізу та впровадження. Інновації самі по собі не виникають, вони є результатом наукових пошуків, передового педагогічного досвіду окремих вчителів і цілих колективів. Цей процес не може бути стихійним, він потребує управління.

Із впровадженням у навчальний процес сучасних технологій учитель все більше освоює функції консультанта, радника, наставника. Це потребує спеціальної психолого-педагогічної підготовки. На цій базі формується готовність до сприйняття, оцінки та реалізації педагогічних інновацій, впровадження нестандартних форм і методів навчання [3].

Активного застосування і впровадження набувають інноваційні технології і в спеціальних корекційних школах, учні яких мають специфічні особливості розумового розвитку та пізнавальних можливостей. Ці школи основною метою визначають соціалізацію та інтеграцію розумово відсталих дітей у суспільство, набуття ними соціальних знань, умінь та навичок, форм поведінки. Тому педагоги все більше схиляються до того, щоб відкривати й застосовувати нові, нетрадиційні підходи до навчання. Саме впровадження інновацій допоможе підняти спеціальну освіту на вищій щаблі розвитку, дозволить їй стати більш ефективною і практичною.

Однією із провідних дисциплін спеціальної школи є українська мова, навчання якій, зазвичай, проводиться в стандартній формі (урок зі сталою структурою). Тому набувають актуальності інноваційні підходи щодо форм організації навчання українській мові саме в старших класах спеціальної школи. Постає завдання обґрунтувати їх ефективність, доцільність, способи впровадження, основну мету та очікувані результати.

Пошук інноваційних форм навчання українській мові призвів до появи так званих нестандартних уроків, які активно досліджуються та впроваджуються в навчальний процес спеціальних шкіл.

Вищезазначене зумовлює актуальність та необхідність розв'язання проблеми визначення тих інноваційних форм навчання, які, на нашу думку, будуть ефективними на уроках української мови в старших класах спеціальної школи, активізують роботу учнів, позитивно вплинуть на їхній потенціал і рівень засвоєння та формування знань, умінь та навичок.

Мета статті – визначити та науково обґрунтувати ефективність впровадження інноваційних форм організації навчання української мови в старших класах спеціальної школи. Відповідно до мети визначені такі завдання: з'ясувати рівень розробки досліджуваної проблеми у психолого-педагогічній, спеціальній, науковій та методичній літературі; дослідити стан впровадження інноваційних форм організації навчання в спеціальній школі на сучасному етапі розвитку освіти; схарактеризувати інноваційні форми навчання та обґрунтувати доцільність їх застосування на уроках української мови в старших класах спеціальної школи.

У сучасній традиційній дидактиці форма навчання визначається, як правило, за зовнішніми ознаками, а не внутрішнім наповненням. У перекладі з латинської поняття «форма» означає зовнішній вигляд, зовнішній обрис. Отже, форма навчання як дидактична категорія позначає зовнішню сторону організації навчального процесу, що пов'язана з кількістю учнів, часом і місцем навчання, а також порядком його здійснення. Н.В. Бордовська, О.О. Реан (2000) визначають, що форми відрізняються одна від одної кількістю учнів і способами організації роботи [3, с.45]. На думку І.М. Чередова, форма організації навчання – це особлива конструкція ланки або сукупності ланок навчального процесу [5].

У педагогіці форма організації навчання визначається як історично складена, стійка та логічно завершена організація педагогічного процесу, який характерні систематичність і цілісність, саморозвиток, особистісно-діяльнісний характер, постійність складу учнів, наявність визначеного режиму проведення [5, с.48].

Б.Т. Ліхачов розглядає форми навчання як цілеспрямовану, чітко організовану, змістовно насичену і методично оснащену систему пізнавального і виховного спілкування, взаємодії, відносин вчителя і учнів.

А.С. Смірнов під формою організації навчання розуміє спосіб організації діяльності учнів, який визначає кількість і характер взаємозв'язків учасників процесу навчання.

У навчальних посібниках Н.А. Сорокіна, М.Н. Скаткіна, І.Я. Лернера під формою навчання розуміється визначений порядок та встановлений режим сумісної діяльності вчителя та учнів у процесі навчання [3].

В.І. Андреев, у свою чергу, запропонував більш точне і широке визначення. На його думку, організаційна форма навчання – це цілісна системна характеристика процесу навчання з точки зору особливостей взаємодії вчителя і учнів, співвідношення управління і самоуправління, особливостей місця і часу навчання, кількості учнів, мети, засобів, змісту, методів і результатів навчання [3, с.307].

Виходячи з вищезазначеного, можна зробити висновок, що форма організації навчання це спосіб організації діяльності вчителя і учнів, який є цілеспрямованим, змістовно насиченим та методично оснащеним, стійким і логічно завершеним, який має мету, зміст, відповідні методи і засоби, а також особливості місця і часу проведення.

Необхідність різноманітності форм навчання обумовлена своєрідністю змісту освіти, а також особливостями сприйняття та засвоєння навчального матеріалу дітьми різних вікових груп, нозологічних категорій. Зміст науки, вікові особливості школярів, ступінь ураження головного мозку і, як наслідок, глибина розумової відсталості вимагають відповідної, адекватної форми навчання, визначають її характер: місце у процесі навчання, змінну тривалість, рухливу структуру, способи організації, методичне обладнання. Різні сполучення цих компонентів дають можливість створювати розмаїтість і різноманітність навчальних форм, використовувати їх у навчанні і вихованні розумово відсталих дітей.

На даний час існує велике різноманіття форм організації навчального процесу, класифікації яких здійснюються за різними ознаками. Ч.В. Куписевич та І.П. Підласий пропонують класифікувати форми навчання за наступними ознаками:

1. За кількістю учнів: масові, колективні, групові, індивідуальні форми [5, с. 57].
2. За місцем навчання: шкільні форми навчання (урок, праця в майстернях, праця на пришкольних ділянках, у лабораторіях); позашкільні – домашня самостійна робота, екскурсії, заняття на виробництвах.
3. За часом навчання: класичний урок (45 хвилин); спарене заняття (90 хвилин); спарене скорочене заняття (70 хвилин); урок «без дзвінка» вільної діяльності [3].

Така класифікація є загальною, але щодо спеціальної школи, то не всі запропоновані організаційні форми, на нашу думку, мають місце і є актуальними в навчанні саме дітей з вадами інтелектуального розвитку. Переважно використовується лише класичний урок, який у початкових класах коротший за тривалістю. За місцем навчання поширені такі форми навчання як шкільні екскурсії, в деякій мірі сюди ж можна віднести і домашню самостійну роботу, але за умови відсутності групи продовженого дня, що зустрічається досить рідко. За кількістю учнів найпоширенішими є колективні форми та групові, мають місце й індивідуальні та в деякій мірі масові.

За твердженнями дослідників І.Ф. Ісаєва, А.І. Міщенко, В.А. Сластеніна, Є.Н. Шиянова в дидактиці визнається наявність трьох найбільш відомих основних систем організаційного оформлення педагогічного процесу, які відрізняються кількісним охопленням учнів, співвідношенням колективних та індивідуальних форм організації, ступенем їх самостійності та специфікою керівництва навчально-виховним процесом з боку педагога. До них відносяться: індивідуальне навчання; класно-урочна система; лекційно-семінарська система [4].

Традиційно, спеціальна школа працює за класно-урочною системою. Щодо деяких учнів застосовується індивідуальне навчання вдома, коли вчитель за певним графіком відвідує учня з метою проведення навчально-виховного процесу.

Наступний різновид класифікації форм організації навчання включає форми організації щодо здійснення навчально-виховного процесу.

Відповідно до нього визначають наступні види: фронтальна, групова (щодо спеціальної школи, то ця форма навчання є мало поширеною серед навчального процесу, хоча деякі види мають місце в роботі вчителя. Зокрема це стосується роботи I та II відділення в класі, які мають різнорівневі варіанти роботи, що впливає на обсяг навантаження. Тому диференційовано-групова форма навчання є провідною); індивідуальна. У практиці спеціальних шкіл частіше за все використовуються дві загальні організаційні форми здійснення навчально-корекційного процесу – фронтальна та

індивідуальна [4; 5].

Усе різноманіття організаційних форм навчання з точки зору вирішення ними завдань освіти і систематичності їх використання поділяють на: основні; додаткові; допоміжні.

Традиційно основною формою здійснення навчально-корекційного процесу в спеціальних закладах освіти є урок. Існує велика кількість різноманітних класифікацій типів уроку. В загальноосвітніх закладах провідною є класифікація Б.П. Єсіпова, де критерієм поділу виступає дидактична мета та місце уроку в урочній системі загальноосвітніх закладів.

У допоміжній школі поширеними є всі типи уроків і також виділяються додатково пропедевтичні уроки та уроки додаткової корекції знань та умінь. Педагоги активно застосовують їх у роботі і мають досить високі результати.

Основними додатковими формами навчання в спеціальній школі є консультації, самопідготовка, виробнича практика. Існують також специфічні форми позакласної навчально-корекційної роботи, такі, як: логопедичні заняття, ЛФК, ритміка, соціально-побутова орієнтація, предметні гуртки.

Основні допоміжні форми сьогодні визначають: олімпіади, вікторини, конкурси, змагання, виставки [2].

З практичного досвіду корекційних шкіл конференції, лекції, семінари, практикуми та факультативи не використовуються майже ніколи. Самопідготовка є поширеною і обов'язковою формою роботи, адже всі діти залишаються в групах продовженого дня і виконують домашні завдання з вихователем.

Отже, як показало опрацювання літератури, на сучасному етапі розвитку педагогічної теорії та практики існує велике різноманіття класифікацій форм організації навчання. Всі вони мають місце у навчально-виховному процесі. Але щодо корекційних шкіл, то значна частина форм є недоцільною для впровадження в роботу саме з розумово відсталими дітьми і адаптувати їх майже неможливо. При цьому багато організаційних форм навчання знайшли своє застосування в спеціальних школах.

Перед вчителями-мовниками спеціальних шкіл постає важлива і складна задача, для вирішення якої потрібні знання, енергія, пошук нових шляхів. Кожен, хто пов'язаний з викладанням української мови в корекційній школі, знає, що матеріал засвоюється набагато легше і краще тоді, коли учні зацікавлені у ньому, коли вони захоплені навчанням. Необхідно, щоб урок словесності був високоефективним, щоб він залишав слід у душах школярів. Тому досвід роботи багатьох педагогів-дефектологів підказує, що у вивчення мови слід вносити нетрадиційні, нестандартні форми роботи, бо оновлення форм, змісту і методів навчання – це сучасна вимога дня [1, с. 4-5].

Як же донести до кожного розумово відсталого школяра багатство й красу рідного слова, якими формами та методами виробити вміння вести бесіду, відповідати чітко на питання, самостійно створювати короткі розповіді? Цим питанням задаються багато дослідників-теоретиків та практиків. Вони дійшли висновку, що варто активно впроваджувати у навчання української мови інноваційні форми навчання, які представлені різноманітними нестандартними уроками, а також застосовувати інтерактивні та новітні методи навчання, які активізують школярів, підвищують інтерес до мови та урізноманітнюють теорію, яка складна для розумово відсталих дітей старшої школи [3].

Особливо це стосується учнів, які перейшли до старшої школи, і яким важко адаптуватись до нових умов навчання. На зміну першій вчительці приходить багато педагогів, кожен з яких викладає власний предмет. П'ятикласники ще сприймають життя як гру, їхні очі широко відкриті назустріч казковому, незвичайному. Вони з великим задоволенням виконують такі завдання, де є можливість виявити творчу індивідуальність. І тому уроки з елементами казки, гри, у формі КВК, змагань в такому віці надзвичайно ефективні.

Пізніше, коли розумово відсталі учні (РВУ) вже пристосовуються до нових умов навчання, можна застосовувати інші, більш складні, нестандартні форми проведення уроків мови. Дітям також буде цікаво, матеріал вони засвоять на високому рівні і застосують на практиці в незвичайній формі. Але це можливо лише при врахуванні індивідуальних психофізіологічних та пізнавальних можливостей кожного розумово відсталого учня.

Загальною ознакою для всіх РВУ є недорозвинення складних форм вищої нервової діяльності, головним чином таких функцій мислення, як абстрагування та узагальнення. З цим головним психологічним симптомом, фізіологічною основою якого є значне порушення динаміки нервових процесів у дифузно ураженій корі головного мозку, пов'язані й інші недоліки пізнавальної діяльності – неточність, уповільненість, вузькість сприймання, недорозвиненість різних функцій мовлення, порушення довільної уваги, пам'яті. Все це зумовлює характерне для дітей-олігофренів значне порушення здатності до розуміння та засвоєння інформації [4, с. 108].

При впровадженні у навчальний процес тієї чи іншої інноваційної форми навчання вчитель мови ризикує, адже все залежить від колективу дітей, їхнього рівня освіченості і можливості працювати в нетрадиційному темпі і формі. Не кожен тип нестандартного уроку підходить для навчання українській мові в старших класах спеціальної школи, тому кожному педагогу-дефектологу варто самостійно практикуватись, випробовувати і впроваджувати у навчально-виховний процес ті новітні організаційні форми, які будуть ефективними і доцільними.

За даними досліджень періодичних видань, наукової літератури та досвіду роботи окремих вчителів спеціальних шкіл, найпоширенішими нетрадиційними формами організації навчання української мови є: урок-семінар; урок-практикум; урок КВК; урок-брейн-ринг; урок-подорож; урок-програма телепередач; урок-гра; інтегровані уроки; урок-казка; урок-залік; урок-інтерв'ю; урок-колоквиум.

Ці нестандартні уроки української мови захоплюють увагу школяра, активізують його розумову діяльність, підвищують пізнавальний інтерес і сприяють кращому засвоєнню матеріалу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Андреев В. И. Педагогика: Учебный курс для творческого саморазвития. — Казань, 2000.
2. Класификация современных организационных форм обучения. Електронний ресурс. Режим доступу : http://kpiip.kbsu.ru/pd/did_lec_5.html

3. Куписевич Ч. Основы общей дидактики. — М., 1986.
4. Вариативность и инновации в образовании. Электронный ресурс. Режим доступа : http://krip.kbsu.ru/pd/op_lek_8.html
5. Форми організації процесу навчання: традиції та інновації. Електронний ресурс. Режим доступу : http://osvita.ua/school/school_today/335

УДК: 376-056.36-053.4.016:74

ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО ЯК ЗАСІБ КОРЕКЦІЙНОГО НАВЧАННЯ РОЗУМОВО ВІДСТАЛИХ ДОШКІЛЬНИКІВ

Войтюк І. В.

Інститут корекційної педагогіки та психології
НПУ імені М.П.Драгоманова

У статті досліджується корекційно-розвивальний вплив образотворчого мистецтва на розвиток активності та соціалізації розумово відсталих дітей.

В статье исследуется коррекционно-развивающее влияние изобразительного искусства на развитие активности и социализации умственно отсталых детей.

The article examines the remedial developmental impact of fine arts on the development of activity and socialization of mentally retarded children.

Ключові слова: образотворче мистецтво, малювання, мислення, увага, сприймання, розумово відсталі діти, корекція, корекційне навчання, розумовий розвиток.

Ключевые слова: изобразительное искусство, рисование, мышление, воображение, восприятие, умственно отсталые дети, коррекция, коррекционное обучение, умственное развитие.

Keywords: art, drawing, thinking, imagination, perception, mentally retarded children, correction, correctional education, mental development.

На сучасному етапі навчання та виховання значна увага приділяється формуванню всебічно розвиненої особистості дошкільника. Вважається, що здатність творити є у кожної дитини, і тому важливо в будь-якому виді діяльності давати їй цю можливість. Досить довго вважалося, а дехто вважає й нині, що здібності людини залежать від її природних задатків, тобто генетично зумовлені. Але вітчизняні генетики М.П.Дубинін і Ю.Г.Шевченко вважають, що розвиток особистості не записується в генах, а фіксується в соціальній програмі, завдяки вихованню ускладнюється і розвивається з кожним новим поколінням.

Образотворча діяльність дитини щільно пов'язана з розвитком її особистості. У процесі зображення бере участь не яка-небудь окрема психічна функція, наприклад, сприйняття, пам'ять, увага, мислення тощо, а особистість людини в цілому. На цьому наголошував Л.С.Виготський, надаючи виключного значення дитячому малюванню не лише як мистецтву, але й як надзвичайно важливому засобу вираження себе, своїх переживань [1, с.8].

Образотворча діяльність – це художнє відображення дійсності в образах, що сприймаються за допомогою зору. Образотворче мистецтво, відбиваючи реальну дійсність, розширює можливості інтелектуальної діяльності дітей, виконує значні пізнавально-виховні функції, корегує емоційну сферу, сприяє формуванню у дітей певних соціально позитивних ціннісних орієнтацій. Образотворче мистецтво відображає дійсність у наочних образах, відтворює об'єктивно наявні властивості реального світу: об'єм, колір, просторовість, матеріальну форму предмета, світлоповітряне середовище тощо. Проте, образотворче мистецтво зображує не тільки те, що доступне безпосередньому зоровому сприйняттю, але й передає розвиток подій у часі, певну фабулу, розгорнуту оповідь. Воно розкриває духовний склад людини, її психологію.

Вітчизняними та зарубіжними педагогами постійно досліджується образотворча діяльність, її механізми, фактори, умови розвитку. Тематика творчості знаходить своє виявлення, опис у численних наукових працях, статтях. Зокрема, відомі такі дослідники як Л.С.Виготський, О.Р.Лурія, Б.Н.Нікітін, Д.І.Менделєєв, С.Л.Рубінштейн, М.І.Чистякова, К.Г.Юнг, В.Г. Волесс, Ж.А.Пуанкаре, П.К.Енгельмаєр, У.В.Штерн та інші.

Аналізу образотворчої діяльності дітей в педагогічному і психологічному аспектах приділяється велика увага. Це питання дітей дослідило багато вчених (О.І.Галкіна, Е.І.Ігнат'єв, Г.В.Лабунська, В.С. Мухіна, Н.І.Сакуліна).

Для В.А.Роменця, як і для М.П.Арнаудова, образотворча діяльність - це боротьба з усім хворобливим, творчість – це прояснення і душевне очищення, катарсис.

У кожного, – пише Л.С.Виготський, хто придивляється до дитячої творчості, саме собою виникає запитання, який сенс цієї творчості. Сенс і значення цієї творчості тільки в тому, що вона дає змогу дитині здійснити той крутий перелом у розвитку уяви, який дає нове спрямування її фантазії, що залишається на все життя [1, с.8].

Дошкільне дитинство – дуже короткий відрізок у житті людини, але він надзвичайно важливий для розумового розвитку дітей. Починаючи освоювати елементарні рухи, малюк тягне руки до красивої іграшки і затихає почувши звуки музики, дивлячись ілюстрації до своїх книжок, говорить: «Гарна!», і сам пробує малювати на аркуші олівцем тільки зрозумілу йому красу. Істину сприймає тільки чиста душа – душа малюка.

Т.Б.Бріалко, Н.Б.Демченко та інші вивчали дошкільників і переконалися: чим молодші були діти, тим ближчі вони за